

Státní okresní archiv Cheb

Gradl Heinrich

1857–1895

Inventář

EL NAD č.: 3

AP č.: 1576

PhDr. Jana Kolouchová

Cheb 2015

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	5
III. Archivní charakteristika archivního fondu	5
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	9
V. Záznam o uspořádání archivního souboru a sestavení pomůcky	9
Seznam použitých pramenů a literatury	10

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk	12
Příloha č. 2: Pořádací schéma archivního fondu	13
Inventární seznam	14

I. Vývoj původce archiválií

Heinrich Gradl se narodil se 13. února 1842¹ v Chebu jako nejstarší ze čtyř dětí chudého provinciálního malíře Adama Georga Gradla a Margarethy, roz. Kölbl² a zemřel 3. března 1895 tamtéž.³ I přestože je všeobecně vnímán jako archivář, do povědomí široké veřejnosti se zapsal mnohostrannou spisovatelskou, vědeckou i novinářskou činností,⁴ a tím se během 70. a 80. let 19. století zařadil k nejpřednějším osobnostem chebského veřejného a kulturního života.

Po absolvování chebského gymnázia, které navštěvoval v letech 1853–1860, strávil tři roky studiem historie a germanistiky na filozofické fakultě Karlovy univerzity. Vysokoškolské vzdělání ale nedokončil, jelikož byl ze zdravotních důvodů a neustálého nedostatku finančních prostředků nucen školu opustit. Díky své těžké nedoslýchavosti nemohl zastávat místo učitele, proto nastoupil jako úředník do spořitelny v rodném městě.⁵

V této době se Gradl oženil s Marií, roz. Herbst a z tohoto svazku vzešlo pět dětí – Hugo Georg (*1870), Mathilda Rosa Anna (*1872), Hedwiga Rosina (*1878), Ilda (*1880) a Otto Heinrich (*1884).⁶ Všechny své potomky manželé Gradlovi přežili.⁷

Od roku 1878 působil v chebském archivu a současně jako správce muzea. Nejprve byl zaměstnán jako pomocný archivář.⁸ K definitivnímu jmenování archivářem došlo až v květnu 1882. Následujících deset let se věnoval mravenčí práci, kdy třídil 150 obsáhlých svazků a několik set knih, které doposud nebyly popsány a začleněny do registratury. Nejenže v archivní práci navázal na své předchůdce, ale také podstatně prohloubil uspořádání do tří hlavních skupin archiválií (listiny, knihy a spisy).⁹

¹ Státní oblastní archiv (dále jen SOA) v Plzni, fond *Sbírka matrik*, Cheb – sv. Bartoloměj 2, fol. 460.

² Jeho sourozenci byl Josef (*1844), Georg (*1847) a Antonia (*1850). Blíže SOkA Cheb, *Archiv města Cheb*, Evidence obyvatelstva; srov. SOA v Plzni, Cheb – sv. Bartoloměj 3, fol. 71, TAMTÉŽ, Cheb – sv. Mikuláš 18, fol. 99, TAMTÉŽ, Cheb – sv. Mikuláš 19, fol. 1.

³ TAMTÉŽ, Cheb – sv. Mikuláš 160, fol. 232.

⁴ V letech 1863–1864 byl vydavatelem a redaktorem půlměsíčníku *Egeria*. *Deutsche Eichenblätter aus dem Egerland*, od roku 1869 vedl politickou rubriku hlavního chebského deníku *Egerer Zeitung* a 1881–1884 publikoval a redakčně řídil časopis *Egerwellen*. Blíže HOFFMANNOVÁ, Jaroslava – PRAŽÁKOVÁ, Jana. *Biografický slovník archivářů českých zemí*. Praha : Libri, 2000, s. 194.

⁵ TRÖTSCHER, Josef. Zur Erinnerung an Heinrich Gradl. *Egerer Jahrbuch*, roč. 26, 1896, s. 178.

⁶ SOkA Cheb, fond *Archiv města Cheb*, Evidence obyvatelstva; srov. SOA v Plzni, Cheb – sv. Mikuláš 100, fol. 140 a 274, sv. Mikuláš 101, fol. 266, sv. Mikuláš 102, fol. 20 a 219.

⁷ Nejdříve zemřela Mathilda Rosa Anna 1. září 1873 – blíže TAMTÉŽ, Cheb – sv. Mikuláš 137, fol. 79, dále 12. července 1878 Hedwiga Rosina – fol. 266, Ilda 26. března 1882 – Cheb – sv. Mikuláš 138, fol. 128, Otto Heinrich 24. června 1884 – fol. 206 a jako poslední Hugo Georg 27. června 1890 – Cheb – sv. Mikuláš 160, fol. 52.

⁸ Blíže STURM, Heribert. *Das Archiv der Stadt Eger*. Cheb : Archiv der Stadt Eger, 1936, s. 39.

⁹ Srov. BOHÁČ, Jaromír. *Deset obrazů z dějin chebského muzea*. Cheb : Chebské muzeum, SOkA Cheb, Společnost Aloise Johna, 2003, s. 100.

Právě v této době vzniklo několik zásadních regionálních studií a edic, z nichž vyčnívají především *Monumenta Egrana* (regesta listin k dějinám Chebska do roku 1322) z roku 1886. Dále pak:

- *Die Chroniken der Stadt Eger*, 1884
- *Privilegien der Stadt Eger*, 1871
- *Geschichte des Egerlandes bis 1434*¹⁰

Heinrich Gradl se po letitém úsilí domohl nového důstojnějšího prostředí pro uložení městských archiválií. Archiv byl roku 1892 kompletně přestěhován do tří místností v přízemí tzv. Rudolfina.¹¹ Tam se Gradl zpočátku věnoval uspořádání archivní knihovny, která tehdy čítala více jak tři tisíce svazků. Stále se věnoval začleňování oněch 150 fascikulů, přičemž musel vytvořit celou řadu nových tematických skupin.

Oprávněně bývá označován jako zakladatel moderního archivu a jako první vědecký historiograf Chebska. Nejenže se zabýval historií, ale také filologií, přírodovědou a realizoval se i jako básník. V reprezentativním díle habsburské monarchie *Die österreichisch-ungarische Monarchie im Wort und Bild* měl za úkol vylíčit německé dialekty v Čechách. Významem zanedbatelná studie mu vynesla závažné zvýšení společenské prestiže, jelikož nad dílem držel ochrannou ruku sám korunní princ Rudolf.¹²

Celý život zasvětil archivu, který se mu nakonec stal i osudným. 16. ledna 1895 kolem poledne spadl při hledání jedné knihy ze žebříku a zlomil si holenní kost na pravé noze. Záhy musel kvůli sněti podstoupit amputaci nohy a 3. března zcela vysílen ve věku 53 let zemřel.¹³ Odešel tak jeden z nejvýraznějších chebských archivářů a historik, který vytvořil základ současného stavu archivu města Cheb.

¹⁰ Vedle těchto stěžejních prací sepsal i spousty článků a drobnějších monografií, které jsou dodnes badateli hojně využívány např.: *Aus den Sitten und Sagen des Egerlandes*, 1866; *Lieder und sprüche der beiden Meister Spervogel*, 1869; *Der ostfränkische Dialekt in Böhmen*, 1871; *Das Terziärbecken des Egerlandes und seine Mineralquellen*, 1879; *Aus der Fauna des Egerland*, 1881; *Buch der Gebrechen am Egerer Schöffengerichte*, 1882; *Die Gründungszeit Egers*, 1883; *Die Minderungen des Egerlandes*, 1883; *Regesten der von Zedwitz*, 1884; *Das Egerland*, 1886; *Aus dem Gewerbsleben Atl- Eger's*, 1890; *Das Graslitzer Bergbuch von 1590–1614*, 1890; *Die Ortsnamen am Fichtelgebirge und in dessen Vorlanden*, 1891; *Sagenbuch des Egergau*, 1892; *Die Reformation im Egerlande*, 1893; *Deutsche Voksaufführungen. Beiträge aus dem Egerlande zur Geschichte des Spiels und Theaters*, 1895; *Die Mundarten Westböhmens*, 1895; *Aus dem Egerer Archive; Bramberger Turnier- Ordnung von 1478; Eyn newer Spruch van der stat ze Eger; Zur ältesten Geschichte der Schlick; Denkmäler des Egerlandes als Quellen für dessen Geschichte bis 1322*. Srov. WEINMANN, Josef. *Egerländer Biografisches Lexikon mit ausgewählten Personen aus dem ehemaligen Reg.-Bez. Eger I*. Bayreuth : Verlagsgesellschaft m.b.H., 1987, s. 176.

¹¹ KUBŮ, František – NEKUDA, Cyril. *250 let chebského archivu*. Cheb : SOkA Cheb, 1982, s. 6.

¹² KUBŮ, F. Heinrich Gradl. *Zprávy chebského muzea a okresního archivu*, č. 2, 1983, s. 84.

¹³ STURM, H. *Das Archiv*, s. 43.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Písemnosti archivního fondu Gradl Heinrich byly nalezeny bez záznamu o převzetí. Oficiálně byly v SOkA Cheb zaevidovány 23. dubna 1993 pod přírůstkovým číslem 695.

O stavu písemností před převzetím do archivu nelze zjistit žádné konkrétní informace.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Archivní fond Gradl Heinrich je torzovitého charakteru a obsahuje archiválie z let 1857–1895.

Před zpracováním se archivní fond o rozsahu jednoho kartonu nalézal v SOkA Cheb. Podle inventárního soupisu vypracovaného v roce 1959 Jaroslavem Slavíkem obsahoval archivní fond materiály z let 1878–1895. V roce 1992 revidovaly fond archivářky Marie Bortelová a Dana Václavů a původní inventární soupis byl přepsán ve formě inventáře.

Jednalo se však pouze o jednoduchý soupis obsahu kartonu – korespondence, různé mapky, výpisy a poznámky. Nicméně původní inventární soupis i jeho revidovaná verze reflektovaly pouze deset inventárních čísel bez časového vymezení a jejich pojmenování neodpovídalo skutečnému obsahu archiválií. Z výše uvedených důvodů bylo tedy roku 2012 přistoupeno k novému zpracování.

Při zpracování byla zohledněna stávající literatura k pořádání osobních fondů. Archivní fond je rozčleněn do šesti skupin, které jsou dále tematicky rozříděny podle Pracovního schématu pro pořádání osobních pozůstalostí (Interní směrnice ÚA ČSAV z 26. února 1980). Současně byla zohledněna Základní pravidla pro zpracování archiválií kolektivu pracovníků pod vedením Michala Wannera z roku 2012.

Archivní fond obsahuje korespondenci se soukromými osobami a institucemi. Jsou zachovány rovněž výsledky jeho vědecké a odborné činnosti včetně pomocného studijního a přípravného materiálu. Současně je možné nalézt písemnosti týkající se veřejné činnosti původce – tj. správce muzea a organizátor spolkového života. O osobním životě se však nedozvídáme téměř nic. Jediný informační pramen představují diplomy z rozmezí let 1882–1891.

Všechny písemnosti byly zcela jednoznačně určeny a zařazeny do jednotlivých skupin. Pouze u inv. č. 68 – Ustanovení spolku Verein (Gesellschaft) für Heimatskunde

des Egergues (Egerlandes) bylo zvažováno jeho zachování v rámci archivního fondu. S určitostí je možné konstatovat, že pisatelem těchto statut byl Heinrich Gradl, který je zde i podepsán. Signována je ale celá řada osobností Chebska 2. poloviny 19. století – výběrem např. sochař Karl Wilfert st., starosta Františkových Lázní Dr. Müller, hudební skladatel Josef Czerny, dále pak J. Bubenicek, Prokosch, J. Trötscher a mnozí další. Nicméně v žádných jiných archivních fondech se nepodařilo ověřit, zda spolek vůbec začal fungovat. Z uvedeného důvodu bylo rozhodnuto o zachování statut společenstva v rámci archivního fondu Gradl Heinrich.

U inventárních čísel 12–18, 20–39, 41–43, 45–48, 50–52, 54–65 a 68 nebylo možné určit přesné datum vzniku, proto je vždy uvedeno pouze přibližné datování. Převážně se jedná o vědecké práce, pomocný studijní a přípravný materiál, opisy a výpisy konkrétních pramenů, výpisky, poznámky a ilustrativní materiál: I. vědecké práce: inv. č. 12 – Urkunden und Regesten des Egerlandes. Podle dochovaných poznámek je zřejmé, že byl tento rukopis napsán před vydáním díla *Geschichte des Egerlandes* a současně lze předpokládat, že byl napsán až po nástupu do archivu. Časové ohraničení bylo tedy stanoveno léty 1878–1886. Inv. č. 13 – *Der Roland von Eger*. Zde není možné z určitostí říci, kdy byla práce vytvořena, jediným předpokladem je doba působení v archivu (1878–1895). II. pomocný studijní a přípravný materiál: inv. č. 14–18 – u všech těchto dokumentů byla dolní hranice stanovena rokem 1878, tedy rokem, kdy Gradl začal působit v archivu. III. opisy a výpisy konkrétních pramenů: inv. č. 20–39 v případě těchto archiválií nebylo v žádném případě možné jednoznačně určit dobu jejich pořízení. Není pravděpodobné, že by Gradl pořizoval opisy a výpisy během gymnaziálních let, proto je přibližná datace dána rokem nástupu na vysokou školu a úmrtím původce archivního fondu. Inv. č. 41–43, 45–48, 50–52 – dolní ohraničení je dáno datem vydání originálu práce (Johann Georg Hubmann, *Gronik der Oberpfalz*, 1865; *Liber primus confirmationum*, 1867, Hugo Johann Karlik, *Hroznata und die Prämonstratenser-Abtei Tepl*, 1870; Johann Georg Brückner, *Hennebergisches Urkundenbuch*, 1873; Gustav Adelbert Seyler, *Der Landherr Albert von Seeberg, ein Burggraf zu Leisnig; seine Vorfahren und Nachfolger*, 1873; *Verhandlungen des historischen Vereins für Oberpfalz und Regensburg*, 1874; Heinrich Böttger, *Diöcesan- und Gau- Grenzen Norddeutschlands zwischen Oder, Mai, jenseits des Rheins, der Nord- und Ostsee*, 1875; *Reichstagsakten*, 1877; Carl Wenck, *Die Wettiner im XIV. Jahrhundert insbesondere Markgraf Wilhelm und König Wenzel*, 1877 a Manfred Mayer, *Geschichte der Burggrafen von Regensburg*, 1883). IV. výpisky, poznámky: inv. č. 54–58 – všechny kategorie (tj. jazykověda, města, německá škola v Chebu, šlechtické rody a různé) byly vytvořeny

uměle, kvůli přehlednější orientaci v archivních materiálech. Ani v těchto případech není dochována původní datace, proto byla vymezena roky 1860–1895, jelikož není ani zde možné z určitostí říci, kdy vznikaly. Stejný důvod lze shledat i u V. ilustrativního materiálu. Žádná z map (inv. č. 59–65) není datována. VI. organizátor spolkového života: inv. č. 68 – Ustanovení spolku Verein (Gesellschaft) für Heimatskunde des Egergaues (Egerlandes) – v tomto případě se nepodařilo zjistit, zda samotný spolek vůbec někdy na Chebsku působil a zda vešla jeho statuta oficiálně v platnost. Je pravděpodobné, že se Gradl začal veřejně angažovat až po nástupu do městského archivu, proto byla dolní hranice stanovena opět rokem 1878 a horní rokem úmrtí původce archivního fondu.

Při zpracování archivního fondu John Alois (EL NAD 48) bylo zjištěno, že se zde nacházejí písemnosti jiných původců. Mimo jiné se jednalo o 18 dopisů baronů von Juncker z let 1882–1893, jejichž adresátem byl H. Gradl. Z uvedeného důvodu bylo rozhodnuto o přesunu těchto archiválií do archivního fondu Gradl Heinrich (EL NAD 3), Úředním záznamem č. 70/2013, č. j. SOAP/020-0546/2013. Jak A. John ve svých poznámkách uvádí, obdržel jmenované dopisy společně s korespondencí Vinzenze Prökla 19. srpna 1895 od dr. Reiniga. Poznámky, které A. John ke korespondenci pořídil, se nachází v archivním fondu John Alois (EL NAD 48), inv. č. 435 – Biografické informace o osobnostech, 1889–1926.

Během zpracování nebyly vyřazeny žádné jednotliviny nearchivní povahy. Původní rozsah archivního fondu EL NAD 3 byl 0,12 bm. Po zpracování měří archivní fond Gradl Heinrich 0,27 bm a tvoří jej 70 inventárních čísel. Nárůst 0,15 bm byl způsoben přemanimulováním archivního materiálu a řádným uložením za sebou následujících složek. Původní evidenční jednotky byly upřesněny na dva rukopisy, dva kartony, 26 map a 5 jiných archiválií (čestné diplomy). Kvůli charakteru pořádání archivního fondu jsou všechny evidenční jednotky řazeny za sebou podle inventárního seznamu. Z uvedeného důvodu jsou v kar 1 uloženy jin 1–5 a rkp 1–2 a v kar 2 map 1–26.

Archiválie vztahující se k osobě Heinricha Gradla či přímo od původce fondu byly nalezeny i v jiných archivních fondech:

- Archiv města Cheb (EL NAD 1)
 - inv. č. 1051 *Chronik d. Ereignisse in Stadt u. Land Eger ab 1878 von H. Gradl*
 - inv. č. 4120 *Geschichte des k. k. priv. bürgerl. Schützenkorps bis 1891 mit Fortsetzung von 1892 v. H. Gradl*

- kar 1403, fas 326 *Bericht des Archivars Heinrich Gradl über die Ausgestaltung des Archiv und Museums, 1878*
- kar 1405, fas 327 *Akten betreffend Eröffnung des Museums der Stadt Eger am 15. 5. 1874 und Bericht des Archivars Heinrich Gradl über die Gründung und Fortentwicklung des Museums vom 18. 10. 1878*
- Státní okresní archiv Cheb (EL NAD 531)
 - kar 21, inv. č. 381 *Mýtina, německy Albenreuth obec Lipová - výkazy držby půdy, seznam všech podniků v obci, brožura Henricha Gradla "Das Kirchspiel Albenreuth" archivní průzkum a svozy, 1946-1960.*

Vyjma výše jmenovaných není známo, že by se archiválie nacházely v jiných fondech, archivech či institucích.

Po jazykové stránce je archivní fond převážně německý. Ve skupině opisů a výpisů konkrétních pramenů se vyskytuje také latina – konkrétně se jedná o inv. č. 20 *Acta Waldsassensie*, inv. č. 21 *Joseph Anton von Riegger, Archiv der Geschichte und Statistik, insbesondere von Böhmen II*, inv. č. 32 *Privilegium Domini Regis Wenceslai super bona in Schemnitz cottata sanctae Mariae in Ossek*, inv. č. 33 *Karel Jaromír Erben, Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae*; inv. č. 34 *C. H. de Lang, Regesta sive Rerum Boicarum Autographa ad annum ausque MCCC e Regni Serinniis fideliter in sulas contractata*, inv. č. 42 *Liber primus confirmationum*, inv. č. 44 *Josef Emler, Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae*, inv. č. 48 *Heinrich Böttger, Diöcesan- und Gau- Grenzen Norddeutschlands zwischen Oder, Mai, jenseits des Rheins, der Nord – und Ostsee*, inv. č. 49 *Clemens Borový, Libri erectionum erchidioecesis Pragensis seculo xiv. et xv.* a inv. č. 52 *Manfred Mayer, Geschichte der Burggrafen von Regensburg*. Latina je použita také v inv. č. 57 a 58. V případě Archivu českého Františka Palackého (inv. č. 40) se v opisech vyskytuje i čeština.

Fyzický stav je celkově dobrý, ale některé materiály nesou známky poškození. Jedná se hlavně o diplomy (inv. č. 1, 2), jejichž okraje jsou potrhány. Důvodem narušení je jejich velký formát. Řada dokumentů je také poškozená prachem. Převážně se jedná o pomocný a studijní materiál: Poznámky k chebským spolkům (inv. č. 16), ilustrativní materiál: Soubor map Chebska (inv. č. 59), Mapa nejvyšších bodů Chebska (inv. č. 60), Mapa Durynsk (inv. č. 64) a Mapy Saska (inv. č. 65). Křehký a lámavý papír vykazuje Výzva ke spolupráci na díle *Die österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild* (inv. č. 69).

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Archiválie vztahující se k osobě Heinricha Gradla lze hodnotit jako torzovité. Inventarizovaný archivní fond poskytuje informace převážně o pracovním a veřejném působení původce. Současně jsou materiály archivního fondu využitelné pro zpracování historie Chebu a především pro analýzu pracovních fází prvního chebského historiografa. S korespondencí je možné naložit ve smyslu doplňujícího dokumentu při zpracování bibliografií odesílatelů. Kromě obdržených diplomů, archivní fond neobsahuje žádné archiválie osobního charakteru, které by napomohly k rekonstrukci životních osudů původce fondu.

K hlubšímu studiu osobnosti Heinricha Gradla a jeho díla bude potřeba využít i archiválie uložené v dalších archivních fondech. Pro získání komplexního pohledu na problematiku by bylo zapotřebí nahlédnout také do fondu Archiv města Cheb (EL NAD 1).

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Ve Státním okresním archivu Cheb archivní fond Gradl Heinrich v prosinci 2012 uspořádala a archivní pomůcku v červenci 2013 a lednu 2014 sestavila Jana Kolouchová.

Cheb, 24. 4. 2015

PhDr. Jana Kolouchová

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny

- SOA v Plzni, fond *Sbírka matrik*, Cheb – sv. Mikuláš 18, 19, 100, 101 102, 137, 138 a 160.
- SOA v Plzni, fond *Sbírka matrik*, Cheb – sv. Bartoloměj 2 a 3.
- SOKA Cheb, *Archiv města Cheb*, EL NAD 1.
- SOKA Cheb, *Státní okresní archiv Cheb*, EL NAD 531.

Literatura

- BOHÁČ, Antonín. Písemné pozůstalosti v archivech. *Archivní časopis*, č. 23, 1973, s. 185–206.
- BOHÁČ, Jaromír. *Deset obrazů z dějin chebského muzea*. Cheb : Chebské muzeum, SOKA Cheb, Společnost Aloise Johna, 2003.
- EDEREROVÁ, Radka – PODANÝ, Václav. K problematice osobních archivních fondů. *Archivní časopis*, č. 34, 1984, s. 310–350.
- HANZAL, Josef. Moderní osobní a rodinné archivy. *Slovenská archivistika*, č. 10, 1975, s. 67–82.
- HOFFMANNOVÁ, Jaroslava – PRAŽÁKOVÁ, Jana. *Biografický slovník archivářů českých zemí*. Praha : Libri, 2000.
- Interní směrnice ÚA ČSAV*, ze dne 26. února 1980.
- KUBŮ, František – NEKUDA, Cyril. *250 let chebského archívu*. Cheb : SOKA Cheb, 1982.
- TÝŽ. Heinrich Gradl. *Zprávy chebského muzea a okresního archivu*, č. 2, 1983.
- LEVORA, Jan. K otázce hodnocení a třídění písemných pozůstalostí. *Archivní zprávy ČSAV*, 1972/3, s. 20–38.
- STURM, Heribert. *Das Archiv der Stadt Eger*. Cheb : Archiv der Stadt Eger, 1936.
- TRÖTSCHER, Josef. Zur Erinnerung an Heinrich Gradl. *Egerer Jahrbuch*, roč. 26, 1896, s. 177–180.
- WANNER, Michal a kol. *Základní pravidla pro zpracování archiválií*. Praha : Odbor archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra, 2012.
- WEINMANN, Josef. *Egerländer Biografisches Lexikon mit ausgewählten Personen aus dem ehemaligen Reg.-Bez. Eger I*. Bayreuth : Verlagsgesellschaft m.b.H., 1987.

WURMOVÁ, Milada. Inventarizace a katalogizace písemných pozůstalostí ve státních archivech. *Archivní časopis*, č. 23, 1973, s. 206–121.

TÁŽ. Z problematiky písemných pozůstalostí. *Archivní časopis*, č. 9, 1959, s. 14–24.

Příloha č. 1

Seznam použitých zkratk

AČ	Archivní časopis
bm	běžný metr
č. j.	číslo jednací
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
inv. č.	inventární číslo
jin	jiné
kar	kartony
map	mapy
rkp	rukopisy
SOA	Státní oblastní archiv
SOkA	Státní okresní archiv
ÚA ČSAV	Ústřední archiv Československé akademie věd

Příloha č. 2

Pořádací schéma archivního fondu

I. ŽIVOTOPISNÝ MATERIÁL

- a) diplomy 1–5

II. KORESPONDENCE

- a) se soukromými osobami 6
b) s institucemi 7–11

III. VĚDECKÁ, ODBORNÁ A LITERÁRNÍ ČINNOST PŮVODCE FONDU

- a) vědecké práce 12–13
b) pomocný studijní a přípravný materiál 14–18
c) opisy a výpisy konkrétních pramenů 19–53
d) výpisky, poznámky 54–58
e) ilustrativní materiál 59–65

IV. VEŘEJNÁ ČINNOST

- a) správce muzea 66–67
b) organizátor spolkového života 68

V. ILUSTRÁČNÍ MATERIÁL 69–70

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.

I. ŽIVOTOPISNÝ MATERIÁL

a) diplomy

1	Čestné členství ve spolku „Historischer Verein von Ober-Franken in Bamberg“	1882	jin 1
2	Přijetí za korespondenta „Die Gesellschaft für Physiokratie in Böhmen zu Prag“	1886	jin 2
3	Přijetí za korespondenta spolku „Der Deutsche Herold. Verein für Heraldik, Sphragistik und Genealogie zu Berlin“	1886	jin 3
4	Čestný diplom spolku „Egerer Lehrerverein“	1888	jin 4
5	Přijetí za korespondenta společnosti „Die Gesellschaft zur Förderung deutscher Wissenschaft, Kunst und Literatur in Böhmen“	1891	jin 5

II. KORESPONDENCE

a) se soukromými osobami (řazená abecedně podle odesílatelů)

6	Bachmann, A. – Zedwitz, C. - Bachmann, A., Dr., Prag/ Praha, 1880–1894 - Bareuther, E., Dr., Prag/ Praha, 1884 - Bernau, Dr., Planian/ Plaňany, 1889–1892 - Bernheim, Ernst, Dr., Göttingen/ Gotinky, Německo, 1874–1880 - Brennerl, Oscar, München/ Mnichov, Německo, 1891–1894 - Čelakovský, Jaromír, JUDr., Prag/ Praha, 1889–1894 - Emler, Josef, Dr., Prag/ Praha, 1886, 1887 - Foester, Prof., Dr., Aachen/ Cáchy, Německo, 1883 - Gindely, Anton, Prag/ Praha, 1888 - Hallwich, Dr., Bachenberg, Německo, Wien/ Vídeň, Rakousko, 1884–1887 - Hauffen, Adolf, Prof., Prag/ Praha, 1894 - Haupt, H., Dr., Würzburg/ Vircpurk, Německo, 1881 - Hegel, Prof., Dr., Erlangen/ Erlanky, Německo, 1887 - Höfler, Prag/ Praha, 1884 - Hruschka, Alois, Prag/ Praha, 1885, 1886 - von Juncker, Erhart Rüdiger, Baron/ baron, Berlin/ Berlín, Německo, 1890	1858–1894	kar 1

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
6	- von Juncker, Wold., Baron/ baron, Breslau/ Vratislav, Polsko, 1882–1893 - Kahlbau, Hofrat/ dvorní rada, Stuttgart, Německo, 1892 - Kellermann, Dr., Memmingen, Wunsiedel, Německo, 1886–1890 - Körndörfer, Johann Peter, Breda, Nizozemí, 1889 - Lambel, H., Prag/ Praha, 1894 - Laube, Dr., Prag/ Praha, 1884, 1885 - Lippert, Julius, Prag/ Praha, 1893 - Lochner, St. Moritz/ Sv. Mořic, Švýcarsko, 1889 - Loserth, Dr., Czernowitz/ Černovice, Ukrajina, 1888 - Mayer, Dr., Graz/ Štýrský Hradec, Rakousko, 1883 - Minor, J., Prof., Dr., Wien/ Vídeň, Rakousko, 1891 - Mülverstedt, Magdeburg/ Děvín, Německo, 1882–1889 - Nagl, J. W., Dr., Wien/ Vídeň, Rakousko, 1894 - Neuberger, Baron/ baron, Urfahrn, Německo, 1883 - Nováček, Dr., Kuttentberg/ Kutná Hora, Prag/ Praha, 1892–1894 - Peez, Dr., 1885 - von Pettenegg, Graf/ hrabě, Wien/ Vídeň, Rakousko, 1886, 1887 - Petters, J., Leitmeritz/ Litoměřice, 1891–1892 - Pribs, Karl, München/ Mnichov, Německo, 1882–1893 - Rhamm, Dr., Braunschweig, Německo, 1888 - Schlessinger, L., Dr., Prag/ Praha, 1883–1893 - Schmidt,¹⁴ Berth., Dr., Schleiz, Německo, 1889–1894 - Stein, Dr., Schweinfurt/ Svinibrod, Německo, 1888 - Toischner, W., Dr., Prag/ Praha, 1890, 1893 - Völkel, A., Lehrer/ učitel, Ölsnitz/ Olešnice, Německo, 1886–1888 - Warnecke, Friedr., Köln am Rhein/ Kolín nad Rýnem, Německo, 1892 - Will, C., Dr., Regensburg/ Řezno, Německo, 1888–1894 - Wille, Dr., Titisee, Německo, 1887 - Winkelmann, Heidelberg, Německo, 1882 - Wittmann, T., Dr., München/ Mnichov, Wunsiedel, Německo, 1884–1894 - Wolf, Adam, Prof., Ofen/ Budapešť, Maďarsko, Graz/ Štýrský Hradec, Rakousko, 1858, 1883 - Wolkan, R., PhDr., Czernowitz/ Černovice, Ukrajina, 1889–1894	1858–1894	kar 1

¹⁴ Viz také Fürstl. j. L. Reussische Schlossbibliothek.

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
6	- Zedwitz, Clemens, Liebenstein/ Libá, 1883	1858–1894	kar 1
b) s institucemi (roztříděná do věcných skupin a ty seřazeny abecedně)			
7	Archivy - Königliches allgemeines Reichsarchiv, München/ Mnichov, Německo, 1882	1882	kar 1
8	Muzea - Germanisches Nationalmuseum, Nürnberg/ Norimberk, Německo, 1880, 1882	1880, 1882	kar 1
9	Vědecké instituce - K. k. Institut für Österreichische Geschichtsforschung, Wien/ Vídeň, Rakousko, 1880 - Die Königlich Bayerische Akademie der Wissenschaften, München/ Mnichov, Německo, 1884, 1885	1880–1885	kar 1
10	Noviny, časopisy, sborníky - Nordböhmischer Excursions-Club, Leipa/ Česká Lípa, 1893	1893	kar 1
11	Spolky, přípravné výbory - Altertumsverein zu Plauen, ¹⁵ Plauen/ Plavno, Německo, 1884 - Der Ausschuss der Historischen Vereins von Oberfranken zu Bayreuth, Bayreuth, Německo, 1882 - Verein für Geschichte der Deutschen in Böhmen, ¹⁶ Prag/ Praha, 1884–1885	1882–1885	kar 1

III. VĚDECKÁ, ODBORNÁ A LITERÁRNÍ ČINNOST PŮVODCE FONDU

a) vědecké práce

12	Listiny a registry Chebska (Urkunden und Regesten des Egerlandes)	[1878]–[1886]	rkp 1
13	Roland z Chebu (Der Roland von Eger)	[1878]–[1895]	rkp 2

¹⁵ Viz také Müller, Joh., Dr.

¹⁶ Viz také Lohr, Otto.

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.

b) pomocný studijní a přípravný materiál

14	Přípravný materiál k dílu „Monumenta Egrana“	[1878]–1884	kar 1
15	Přípravný materiál k dílu „Geschichte des Egerlandes“	[1878]–1886	kar 1
16	Poznámky k chebským spolkům	[1878]–[1895]	kar 2
17	Soupis chebských kronik	[1878]–[1895]	kar 2
18	Soupis světských a církevních hodnostářů - Bavorské hraběcí rody (Bairische Grafengeschlechter) - Čeští panovníci (Böhmen, Herrscher) - Starostové Chebu od 1395 (Bürgermeister Egers ab 1395) - Vládcí Chebska (Egerland, Herren) - Vévodové Bavorska (Herzoge Baierns) - Řezeňští biskupové (Regensburg, Bischöfe) - Waldsassenští opati (Waldsassen, Äbte)	[1878]–[1895]	kar 2

c) opisy a výpisy konkrétních pramenů

19	Monumenta Zollerana	1857–1866	kar 2
20	Acta Waldsassensia	[1860]–[1895]	kar 2
21	Joseph Anton von Riegger, Archiv der Geschichte und Statistik, insbesondere von Böhmen II, Dresden 1793	[1860]–[1895]	kar 2
22	Archiv für Geschichte und Altertumskunde von Oberfranken 8, 1860	[1860]–[1895]	kar 2
23	Ascher Streitschriften	[1860]–[1895]	kar 2
24	Ältestes Leuchtenbergisches Lehenbuch	[1860]–[1895]	kar 2
25	Franz Alexander Heber, Böhmens Burgen, Vesten und Bergschlösser, 1844–1849	[1860]–[1895]	kar 2
26	Johann Theodor Benjamin Helfrecht, Das Fichtelgebirge nach vielen Reisen auf demselben, 1799	[1860]–[1895]	kar 2

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
27	W. A. Ruckdeschel, Der historich-topographische Führer im Fichtelgebirge, 1855	[1860]–[1895]	kar 2
28	Höfer Landbuch, 1502	[1860]–[1895]	kar 2
29	Franz Martin Pelzel, Kaiser Karl der Vierte, König in Böhmen, 1780	[1860]–[1895]	kar 2
30	Lehnbrief für Zedwitz von Liebenstein	[1860]–[1895]	kar 2
31	Politsche Eintheilung, 1817	[1860]–[1895]	kar 2
32	Privilegium Domini Regis Wenceslai super bona in Schemnitz cottata sanctae Mariae in Ossek, 1239	[1860]–[1895]	kar 2
33	Karel Jaromír Erben, Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, 1855	[1860]–[1895]	kar 2
34	C. H. de Lang, Regesta sive Rerum Boicarum Autographa ad annum ausque MCCC e Regni Seriniis fideliter in Summas contractata, 1822–1849	[1860]–[1895]	kar 2
35	Salbuche der 5 Ämter Wunsiedel etc. v. J. 1499	[1860]–[1895]	kar 2
36	Paul Daniel Longolius, Sichere Nachrichten von Brandenburg-Culmbach oder dem fürstenthume des Burggrafthums Nürnberg, 1751	[1860]–[1895]	kar 2
37	Meinl Landgraf, Verzeichnis der im städtlichen Archive zu Wunsiedel befindlichen Urkunden, 1843	[1860]–[1895]	kar 2
38	Zuschreibung und Geschichte des ostfränkischen Gaus Volksfeld, 1834	[1860]–[1895]	kar 2
39	Opisy blíže neurčených pramenů	[1860]–[1895]	kar 2
40	František Palacký, Archiv český	1862–1888	kar 2
41	Johann Georg Hubmann, Chronik der Oberpfalz, 1865	[1865]–[1895]	kar 2
42	Liber primus confirmationum, 1867	[1867]–[1895]	kar 2
43	Hugo Johann Karlik, Hroznata und die Prämonstratenser-Abtei Tepl, 1870	[1870]–[1895]	kar 2

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
44	Josef Emler, Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae	1872–1886	kar 2
45	Johann Georg Brückner, Hennebergisches Urkundenbuch, 1873	[1873]–[1895]	kar 2
46	Gustav Adelbert Seyler, Der Landherr Albert von Seeberg, ein Burggraf zu Leisnig; seine Vorfahren und Nachfolger, 1873	[1873]–[1895]	kar 2
47	Verhandlungen des historischen Vereins für Oberpfalz und Regensburg, 1874	[1874]–[1895]	kar 2
48	Heinrich Böttger, Diöcesan- und Gau- Grenzen Norddeutschlands zwischen Oder, Mai, jenseits des Rheins, der Nord- und Ostsee, 1875	[1875]–[1895]	kar 2
49	Clemens Borový, Libri erectionum archidioecesis Pragensis seculo xiv. et xv.	1875–1883	kar 2
50	Reichstagakten, 1877	[1877]–[1895]	kar 2
51	Carl Wenck, Die Wettiner im XIV. Jahrhundert insbesondere Markgraf Wilhelm und König Wenzel, 1877	[1877]–[1895]	kar 2
52	Manfred Mayer, Geschichte der Burggrafen von Regensburg, 1883	[1883]–[1895]	kar 2
53	Urbar des Gutes Kinsberg	1884	kar 2
d) výpisky, poznámky (řazeno abecedně podle témat)			
54	Jazykověda	[1860]–[1895]	kar 2
55	Města - soupis Albenreuth – Walthersgrün - soupis Augsburg – Worms - samostatně Bochov (Buchau), Egelsberg, Engelstadt, Mönchsberg	[1860]–[1895]	kar 2
56	Německá škola v Chebu (Deutsche Schule in Eger)	[1860]–[1895]	kar 2

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
57	Šlechtické rody a jejich panství - soupis Grün ¹⁷ - Zedwitz - samostatně Antoni, Borsso von Riesenburg, von Ossek und Riesenberg, Selber, Schlick, Zedwitz - rodokmeny - náčrtky rodových erbů	[1860]–[1895]	kar 2
58	Výpisky blíže neurčených témat	[1860]–[1895]	kar 2
e) ilustrativní materiál			
59	Soubor map Chebska (18 ks)	[1860]–[1895]	map 1–18
60	Mapa nejvyšších bodů Chebska	[1860]–[1895]	map 19
61	Mapa lesních porostů Chebska	[1860]–[1895]	map 20
62	Mapa severozápadních Čech (4 listy)	[1860]–[1895]	map 21
63	Mapy Bavorska (2 ks)	[1860]–[1895]	map 22, 23
64	Mapa Durynska	[1860]–[1895]	map 24
65	Mapy Saska (2 ks)	[1860]–[1895]	map 25, 26

IV. VEŘEJNÁ ČINNOST PŮVODCE FONDU

a) správce muzea

66	Zpráva o založení a následném vývoji muzea města Chebu (Bericht über Gründung und Fortentwicklung des Museum der Stadt Eger)	1878	kar 2
67	Doklad pokračující inventury v muzeu	1886	kar 2

¹⁷ Soupis obcí, v jejichž názvu se objevuje „Grün“- např.. Permesgrün (Květnová), Gossengrün (Krajková), Robesgrün (Radvanov), Marklesgrün (Markvarec), atd.

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.

b) organizátor spolkového života

68	Ustanovení spolku „Verein (Gesellschaft) für Heimatskunde des Eergaues (Egerlandes)“	[1878]–[1895]	kar 2

V. ILUSTRÁČNÍ MATERIÁL O PŮVODCI FONDU

69	Výzva ke spolupráci na díle „Die österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild“	1891	kar 2
70	Oznámení o úmrtí	1895	kar 2

Název archivní pomůcky: Gradl Heinrich

Značka archivního fondu: Gradl - Cheb

Časový rozsah: 1857–1895

Počet evidenčních jednotek: 35 (2 rukopisy, 2 kartony, 26 map, 5 jiných)

Počet inventárních jednotek: 70

Rozsah v bm: 0,27 (rukopisy – 0,01 bm, kartony – 0,22 bm, mapy – 0,01 bm, jiné - 0,03 bm)

Stav ke dni: 24. 4. 2015

Zpracovatel archivního fondu: PhDr. Jana Kolouchová

Zpracovatel archivní pomůcky: PhDr. Jana Kolouchová

Počet stran: 23

Počet exemplářů: 5

Schválil: Mgr. Karel Halla
dne 24. 4. 2015–čj. SOAP/020-0364/2015